

Kuutoskaupunkien esimerkkejä ympäristönsuojelun tuloista, menoista ja investoinneista

YMPÄRISTÖTULOT

Ulkoilmansuojelu Toimintoalunumero 109000

Katu- ja tiepölyn sidonnan myynti tilaajille (suolaus ja kastelu)
Ilmanpäästöjä koskevien mittausten ja seurannan myynti tilaajille
Hiekoitushiekan poiston ja katupölyn sidonnan alta pois siirrettyjen autojen siirtomaksut
Hanketulot (EU-hankkeet yms.)

Ilmastonmuutoksen hillintä Toimintoalunumero 109001

Ympäristömerkityn sähkön myynnin lisätulo ja tuotantotuki (esim. puu, biokaasu, aurinkoenergia, vesivoima)
Päästöoikeuksien myynti
Avustukset ja tuet (esim. valtiontuet energiakatselmuksiin ja öljylämmityksestä luopumiseen)
Hanketulot (EU-hankkeet yms.)

Ilmastonmuutokseen sopeutuminen Toimintoalunumero 109001

Tuotot hankkeista (EU-hankkeet yms.)

Kestävä liikkuminen Toimintoalunumero 109009

Kaupunkipyörät
Avustukset ja tuet (esim. valtiontuet, kuten MAL-sopimuksen rahoitus)
Hanketulot (EU-hankkeet yms.)

Vesiensuojelu ja jätevesien käsittely Toimintoalunumero 109002

Jätevesi- ja hulevesimaksut
Avustukset ja tuet vesistöjen kunnostushankkeisiin (esim. vesiensuojelun korvaaminen, kuten öljynsuojarahaston
Hanketulot (EU-hankkeet yms.)

Jätehuolto ja roskaantumisen torjuminen

Jätehuoltomaksut (ml. keräily, kuljetukset, vastaanotto, käsittely, varastointi)
Vaarallisten jätteiden varastointi ja käsittely
Jätteiden käsittelyn sivutoiminnot (esim. romumetallin, kompostimullan ja kaatopaikkakaasun myynti, jätteenpolttolaitoksen kaukolämmön ja sähkön myynti)
Hanketulot (EU-hankkeet yms.)

Maaperän ja pohjaveden suojelu Toimintoalunumero 109003

Pilaantuneiden maiden vastaanotosta ja käsittelystä perityt maksut
Tuet ja avustukset (esim. öljynsuojarahaston korvaukset)
Hanketulot (EU-hankkeet yms.)

Melun ja tärinän torjunta Toimintoalunumero 109004

Ilmoitusten käsittelymaksut
Hanketulot (EU-hankkeet yms.)

Luonnon- ja maisemansuojelu Toimintoalunumero 109005

Tuet ja avustukset
Hanketulot (EU-hankkeet yms.)

Ympäristönsuojelun ja jätehuollon viranomaiselle osoitetut tehtävät

Ympäristönsuojelun ja jätehuollon viranomaisen tehtäviin liittyvät lupamaksut

Ympäristöjohtaminen Toimintoalunumero 109006

Tuotot hankkeista (esim. projektituet ympäristönsuojelun ja –johtamisen kehittämishankkeisiin)

Ympäristökoulutus, -kasvatus ja –neuvonta Toimintoalunumero 109007

Ympäristöaiheisten koulutusten kurssimaksut
Opastus- ja ympäristötietokeskusten pääsylippu- ja opastustulot
Kuntalaisille suunnatut hankkeet ja projektit (esim. EU-hankkeet, koulujen ympäristöhankkeet, koulutushankkeet, agenda- ja energiatoimistot)

YMPÄRISTÖMENOT

Ulkoilmansuojelu Toimintoalenumero 109000

Ulkoilman laatua ja päästöjä koskevat mittaukset, seuranta, tutkimuslaboratoriot yms.
Päästöjä vähentävien laitteiden sekä puhdistus- ja mittauslaitteistojen ylläpito (esim. suodattimet ja katalysaattorit)
Katu- ja tiepölyn sidonta (suolaus ja kastelu)
Hiekkoitushiekan poisto (katujen pesu ja harjaus)
Hankemenot (EU-hankkeet yms.)

Ilmastonmuutoksen hillintä Toimintoalenumero 109001

Uusiutuvan energiantuotannon keskitettyjen ja kiinteistökohtaisten ratkaisujen edistäminen sekä käyttö- ja kunnossapito, ml. liikenne (esim. lämpökattilat, aurinko- ja tuulienergia ja biopolttoaineet)
Energiansäästön ja -tehokkuuden toimenpiteet (energiakatselmukset, -korjaukset, kulutusseuranta, hukkalämmön talteenotto, energiatehokkuussopimuksen toimeenpano, energiansäästölaitteet ym., joiden hinta ei ylitä investointirajaa)
Uudis- ja korjausrakentamisen A-luokan/matalaenergiavaatimukset, joiden hinta ei ylitä investointirajaa. HUOM! hintaero verrattuna ”tavanomaiseen” tuotteeseen, ei koko hintaa.
Biokaasun tuotannon käyttö- ja kunnossapito (esim. kaatopaikkakaasun tuotanto)
Päästöoikeuksien osto
Vihreiden sertifikaattien osto
Energia- ja paastoselvitykset sekä -laskelmat (esim. uusiutuvan energian potentiaalin kartoitukset ja kaavoituksen näästölaskelmat)
Hiilinieluselvitykset ja -laskelmat
Biohiilen käyttö kasvualustana
Ruokahävikin ehkäiseminen (esim. ylijäämäruuan myynti/jakaminen, selvitykset, tiedotus, kampanjat)
Uusiomateriaalien käytön pilotoinnit ja selvitykset sekä käyttö (esim. betonimurske, lentotuhkat, yhdyskuntajätteen pohjakuona, tiilimurske, asfalttimurske, kalkit)
Materiaalien kiertoon liittyvät selvitykset ja laskelmat
Tilojen ja tavaroiden yhteiskäytön/tilapäiskäytön edistäminen
Päästöjen kompensointi (esim. lentopäästöjen kompensointi)
Palkkakustannukset niiltä henkilöiltä, joiden työtehtävien keskeinen sisältö liittyy ilmastonmuutoksen hillintään
Hankemenot (EU-hankkeet yms.)

Ilmastonmuutoksen sopeutuminen Toimintoalenumero 109001

Tulvasuojelu (rantojen täyttö, penkereiden rakentaminen, sadevesikaivojen puhdistus)
Tulvavahinkojen korjaaminen
Muutokset viherrakentamisessa ja viherkattojen hoito
Kasvitautilien vahinkojen korjaaminen ja tuhohyönteisten torjunta
Lisäjäähditys/-lämmitys
Hulevesiselvitykset ja -suunnitelmat
Luonnonmukaisten hulevesiratkaisujen kunnossapito (esim. viivytyksaltaat, kosteikot ja imeytys)
Lajikokeilut
Palkkakustannukset niiltä henkilöiltä, joiden työtehtävien keskeinen sisältö liittyy ilmastonmuutokseen sopeutumiseen
Hankemenot (EU-hankkeet yms.)

Kestävä liikkuminen Toimintoalenumero 109009

Kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen edistämistoimet (esim. työsuhdematkaliput tai -polkupyörät, liityntäpysäköintiin liittyvät kulut, kaupunkipyöräkulut)
Kävely- ja pyöräteiden kunnossapito
Kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen suunnittelukulut (sis. palkkakustannukset niiltä henkilöiltä, joiden työtehtävien keskeinen sisältö liittyy kestävästi liikkumisen edistämiseen)
Hankemenot (EU-hankkeet yms.)

Vesienpuhdistus ja jätevesien käsittely Toimintoalenumero 109002

Jätevesien puhdistus (esim. öljyn- ja rasvanerotuskaivot, joiden hinta ei ylitä investointirajaa)

Viemäriverkoston käyttö ja kunnossapito (esim. viemäreiden ja jätevedenpumppaamoiden kunnossapito, korjaus ja kunnostus, valumien ja vuotojen keräily sekä vesiosuuskuntien viemärointiin annetut kaupungin avustukset)

Hulevesiviemäriverkoston käyttö ja kunnossapito

Jätevesien käsittelyä ja vesistö päästöjä koskevat mittaukset, seuranta, tutkimukset, selvitykset ja tutkimuslaboratoriot (esim. purkuvesien ja -vesistöjen puhdistamotarkkailu sekä jätevesien käsittelyn pitkän aikavälin suunnitelmat)

Ulkopuolisilta ostetut vesiensuojelua koskevat tutkimukset, mittaukset ja selvitykset (esim. pohjaeläimistön, pintavesien ja kasviplanktonin tutkimukset, lumenkaatopaikkojen vesien analysointi sekä velvoitetarkkailu)

Vesistöjen kunnostus ja puhdistaminen (esim. hapettaminen, kaislikkojen niitto, ruoppaus ja kalatalousveloitteet)

Vesiensuojeluyhdistysten tukeminen (tuet ja jäsenmaksut)

Vesialueiden öljyntorjunta (ennaltaehkäisy ja korjaustoimenpiteet)

Vesilain mukaiset säännöstelymaksut

Biohiilen käyttö hulevesien käsittelyssä

Ravinteiden kierrätykseen liittyvät selvitykset ja kokeilut

Hankemenot (EU-hankkeet yms.)

Jätehuolto ja roskaantumisen torjuminen

Jätteiden käsittely ja sijoitus (esim. kaato- ja maankaatopaikkojen hoito ja ylläpito)

Jätteiden keräily, kuljetus ja käsittely (jätehuoltomaksut)

Jäteastioiden vuokraus ja hankinta

Vaarallisten jätteiden keräys, kuljetus, käsittely ja varastointi

Alueiden puhtaanapito, kuten roskien keräily ulkoilualueilta ja yleinen roskaantumisen ehkäisy (esim. siivoustalkoot, joista maksetaan yhdistyksille)

Puhtaanapidon koneiden käyttö ja kunnossapito (poltto- ja voiteluaineet)

Lumenkaatopaikkojen siivous kesällä (lumen mukana tulleiden roskien keruu)

Jätteen synnyn ehkäisy (esim. kierrätyskeskuksen toiminta)

Jätehuollon ympäristövaikutuksia koskevat selvitykset, mittaukset, seuranta, tutkimuslaboratoriot yms., hyötykäyttö- ja kierrätys selvitykset sekä jäteneuvonta

Jätejakeiden lajittelun parantamiseen liittyvät toimet

Vanhojen kaatopaikkojen maisemointi

Maankaatopaikkojen hoito ja ylläpito sekä massojen kuljetukset maankaatopaikkoihin

Satamien alusjätepalvelut

Hankemenot (EU-hankkeet yms.)

Maaperän ja pohjaveden suojele Toimintoalunumero 109003

Pilaantuneen maaperän vastaanotto ja puhdistus (esim. käsittelymaksut, käsittelykenttien ylläpito, saastuneiden maa-alueiden rakennusten purkukustannukset ja lunastukset sekä valumien ja vuotojen keräily)

Maa-alueiden öljyntorjunta (ennaltaehkäisy, korjaustoimenpiteet ja vanhojen öljysäiliöiden kartoitus)

Maaperän ja pohjaveden paastoja koskevat mittaukset, seuranta, tutkimuslaboratoriot yms. (kaavoitukseen liittyvät maaperätutkimukset, kaupungin vastuulla olevat isännättömien kohteiden tutkimukset, pohjavesien ennakkoseuranta ja tarkkailu)

Maaperän ja pohjaveden pilaantumisen ennaltaehkäisy (esim. tutkimus ja suunnittelu, valumien ja vuotojen keräily sekä pohjavesien suojele suunnitelmat)

Ympäristövahinko- ja ympäristövastuuvakuutusten maksut

Hankemenot (EU-hankkeet yms.)

Melun ja tärinän torjunta Toimintoalunumero 109004

Melusteiden suunnittelu (esim. kaavoituksessa)

Melua ja tärinää koskevat mittaukset, selvitykset, seuranta, tutkimuslaboratoriot yms. (esim. kaavoituksen meluselvitykset, mallinnukset ja -mittaukset)

Meluntorjunnan kehittämishankkeet (esim. hiljaisten päällysteiden käyttö)

Tärinän aiheuttamien haittavaikutusten ehkäisy (osana kaavoitushankkeita)

Melun mittaus- ja valvontalaitteistot, joiden hinta ei ylitä investointirajaa

Palkkakustannukset niiltä henkilöiltä, joiden työtehtävien keskeinen sisältö liittyy melun ja tärinän torjuntaan

Hankemenot (EU-hankkeet yms.)

Luonnon- ja maisemansuojelu Toimintoalunumero 109005

Luonnonsuojelualueiden suunnittelu ja ennallistaminen (esim. hoitosuunnitelmien laatiminen, kansallisen kaupunkipuiston suunnittelu- ja perustamiskulut sekä hoitosuunnitelman laatiminen)

Luonnonsuojelualueiden hoito (esim. pitkospuiden, viitoitusten ja lintutornien korjaaminen, niitto ja muu hoito)

Luonnon kulumisen ennaltaehkäisyyn liittyvien rakenteiden huolto ja korjaaminen

Luonnonsuojelun tukeminen ja avustaminen (esim. kaupungin myöntämät avustukset omaehtoisen ympäristönsuojelun toimenpiteisiin ja tapahtumiin)

Eliökantojen ja maisemien suojelu ja ennallistaminen (esim. luonnonmuistomerkkien, suojeltujen luontotyyppien, harvinaistuvien perinneluontotyyppien ja perinnemaisemien suojelu ja ennallistaminen, rakennepiirresuojelu, vieraslajien poisto sekä eliölajin, eliöyhteisön tai ekosysteemin suojelu)

Luonnon- ja maisemansuojelua koskevat tutkimukset ja selvitykset (esim. kaavoihin tehtävät lajistaselvitykset ja maastopiirteiden kartoitukset)

Häiriövaloselvitykset (esim. eläinlajeihin kohdistuvat vaikutukset)

Ekologinen kompensatio (esim. puistojen rakentaminen)

Palkkakustannukset niiltä henkilöiltä, joiden työtehtävien keskeinen sisältö liittyy luonnon- ja maisemansuojeluun (pl. ympäristönsuojelun viranomaistehtävät)

Hankemenot (EU-hankkeet yms.)

Ympäristönsuojeluun ja jätehuoltoon liittyvät viranomaistehtävät

Kunnan ympäristönsuojeluhallintolain mukaiset tehtävät ja muut kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle osoitetut tehtävät (esim. ympäristölupien myöntäminen, ympäristövalvonta ja –neuvonta)

Jätehuoltoviranomaiselle osoitetut tehtävät (esim. jätetaksasta ja jätehuoltojärjestelmästä päättäminen)

Ympäristöterveydenhuollon ympäristönsuojeluun kohdentuva toiminta (esim. roskaantumisen valvonta, jätevesianalyysit ja pilaantuneiden maiden analyysit)

Ympäristövaikutusten arvioinnit

Ympäristöjohtaminen Toimintoalunumero 109006

Ympäristöjohtamiseen ja -kehittämiseen liittyvät hankkeet (esim. ympäristöraportointi, indikaattorien laskeminen sekä kaupungin henkilöstölle suunnatut ympäristöjohtamisen projektit ja koulutushankkeet (esim. ekotukikoulutus), ympäristösuunnitelmat ja -ohjelmat, ympäristöjärjestelmätyö sekä kuntien yhteiset kehittämishankkeet)

Yksiköiden ympäristöasiantuntijoiden työpanos (palkkakustannukset niiltä henkilöiltä, joiden työtehtävien keskeinen sisältö liittyy ympäristöjohtamiseen tai kestävän kehityksen/ympäristöasioiden edistämiseen)

Ympäristölupahakemukset ja -maksut

Hankemenot (EU-hankkeet yms.)

Ympäristökoulutus, -kasvatus ja –neuvonta Toimintoalunumero 109007

Kaupunkilaisille suunnatut ympäristökoulutus ja –valistushankkeet (esim. koulujen ympäristöhankkeet ja kestävien liikkumismuotojen markkinointi)

Ympäristöviestintä ja -markkinointi (esim. ympäristöoppaat)

Luontokoulujen henkilöstömenot ja ylläpitokustannukset sekä kaupungin yksiköiden maksamat opastetut vierailut ja luennot luontokoulussa

Ympäristöaiheisten kampanjoiden ja koulutusten järjestäminen (esim. Autoton päivä ja Energiansäästöviikko)

Vihreä lippu -maksut

Hankemenot (EU-hankkeet yms.)

Ympäristöperusteiset verot ja veroluonteiset maksut

Polttoaineverot

Sähköverot

Jäteverot

Öljyjäte- ja öljynsuojamaksut

YMPÄRISTÖINVESTOINNIT

Ulkoilmansuojelu Toimintoalunumero 109000

Katupölyn sidontalaitteisto
Ilmanlaadun mittausasemat (kaupungin osuus investoinneista, mikäli mittausasemat nankitaan yhteistyössä teollisuuden kanssa)
Päästöjä vähentävät laitteet sekä puhdistus- ja mittauslaitteistot (esim. suodattimet ja katalysaattorit)

Ilmastonmuutoksen hillintä Toimintoalunumero 109001

Uusiutuvan energiantuotannon keskitetyt ja kiinteistökohtaiset ratkaisut (esim. lämpökattilat, aurinko- ja tuulienergia sekä biopolttoaineisiin perustuva energia)
Energiatehokkuuden parantamiseen liittyvät investoinnit (esim. rakennusautomaatiopanostukset, katuvalaistuksen saneeraus, LED- ja energiansäästölamput, lämmön talteenotto, ikkunoiden vaihto tiiviimpiin, energiansäästölaitteet, matalaenergiavaatimukset uudis- ja korjausrakentamisessa HUOM! Hintaero verrattuna ”tavanomaiseen” tuotteeseen, ei koko hintaa)
Biokaasulaitoksen tuotantokoneisto
Puurakentaminen

Ilmastonmuutokseen sopeutuminen Toimintoalunumero 109001

Tulvasuojelu (esim. penkereiden rakentaminen)
Luonnonmukaisten hulevesiratkaisujen rakentaminen (hulevesipurot, viivytyksaltaat, imeytyskentät, kosteikot)
Viherkattojen ja läpäisevien pintojen rakentaminen
Kosteuden/sateisuuden ja lisäjähdytyksen/-lämmityksen huomioiminen rakenteissa

Kestävä liikkuminen Toimintoalunumero 109009

Kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen investoinnit (esim. kävely- ja pyörätiet, joukkoliikenteen linjaston kehittäminen, raidekaluston ja -infrastruktuurin investoinnit, etuisuuskaistat ja liityntäpysäköintiratkaisut, kestävän liikumisen hub)
Uusiutuvaa energiaa, sähköä tai biopolttoaineita hyödyntävät ajoneuvot, koneet ja laitteet ym. ratkaisut (esim. sähköllä, kaasulla tai biopolttoaineella kulkevat ajoneuvot, pyörät ja linja-autot)

Vesiensuojelu ja jätevesien käsittely Toimintoalunumero 109002

Jätevedenpuhdistuksen investoinnit (esim. rakennukset ja rakenteet, laitteistot, pienpuhdistamot)
Viemäriverkoston rakentaminen ja saneeraus sekä mittaus- ja tarkkailuasemat
Hulevesien hallinta (esim. hulevesiviemärit, sekavesiviemärit)
Vesistöihin kohdistuvat investoinnit (esim. vesistöjen kunnostushankkeet, ruoppaukset, hapettimet)
Vesistöjen kunnostus- ja puhdistushankkeet
Vesialueiden öljyntorjuntaan tarvittava välineistö ja laitteisto
Vedenottoon liittyvät, vesiekosysteemiä suojelevat teko- ja säännöstelyaltaat

Jätehuolto ja roskaantumisen torjuminen

Jätteiden käsittelylaitokset
Jätteiden välivarastointi (jätehuoltojärjestelmät, jätekatokset)
Alueiden puhtaanapidon laitteet, jotka liittyvät ensisijaisesti roskien keräilyyn ulkoalueilta ja yleiseen roskaantumisen ehkäisyyn (esim. harjakoneet)
Jätteiden putkikeräysjärjestelmä
Investoinnit jätteiden syöttöön ehkäisyyn (esim. uusiomateriaalien käyttö katutarkeiden rakentamisessa, kierrätyskeskukset)

Maaperän ja pohjaveden suojelu Toimintoalunumero 109003

Maa-alueiden öljyntorjuntaan tarvittava välineistö ja laitteisto
Pilaantuneen maaperän puhdistushankkeet (isommat puhdistushankkeet)
Maan pintakerroksen eristäminen (esim. ojat, vallit, kuivatusjärjestelmät ja tienvarsialueiden suojaukset)
Vaarallisten aineiden varastoinnin ja kuljetusjärjestelmän vahvistaminen

Melun ja värinän torjunta Toimintoalunumero 109004

Melusteiden, -vallien ja -aitojen rakentaminen
Melun mittaus- ja valvontalaitteistot
Hiljaisten päällysteiden rakentaminen

Luonnon- ja maisemansuojelu Toimintoalunumero 109005

Luonnonsuojelualueiden rakenteet (esim. kylttien, opastaulujen, pitkospuiden ja lintutornien ja niiden raaka-aineiden hankinta luontopoluille)
Luonnon kulumisen ennaltaehkäisyyn liittyvät rakenteet
Perustettavien luonnonsuojelualueiden maa-alueiden hankinnat

Muut

Ympäristöliiketoimintaan liittyvät pääomamerkinnot
Luontokoulujen sekä ympäristötietokeskuksen toimitilat
Tietojärjestelmäinvestoinnit (esim. asianhallintajärjestelmän laajennus ympäristöasioiden hallintaan)